

BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE RAAD

GEWONE ZITTING 2001-2002

11 OKTOBER 2002

VOORSTEL VAN ORDONNANTIE

**er toe strekkende de tarieven van
de successierechten die van toepassing zijn
tussen echtgenoten uit te breiden tot
de ex-echtgenoten en de personen die een of
meer kinderen hebben gehad met de erflater**

(ingediend door de heer Stéphane de LOBKOWICZ (F))

Toelichting

1. Algemene beschouwingen

Ons Wetboek der Successierechten is reeds zeer oud (¹) en bevat maar zeer weinig categorieën erfge rechtigden. Spijtig genoeg heeft men voor een aantal gevallen geen afzonderlijke categorieën ingevoerd en heeft men geen rekening gehouden met bijzondere situaties.

Een aantal van onze geachte collega's zijn niet ongevoelig gebleken voor deze toestanden en hebben al tijdens de eerste gewestelijke zittingsperiode voorstellen van ordonnantie ingediend om voor deze onrechtvaardigheden een oplossing te bieden.

(1) Er zij aan herinnerd dat het Wetboek der Successierechten vervat is in het koninklijk besluit nr. 308 van 31 maart 1936 (*Belgisch Staatsblad* van 7 mei 1936) en bevestigd is door de wet van 4 mei 1936 (*Belgisch Staatsblad* van 7 mei 1936). Sindsdien zijn de oorspronkelijke teksten door heel wat wets- en verordeningenbepalingen gewijzigd. Artikel 29 van de wet van 22 december 1977 (*Belgisch Staatsblad* van 24 december 1977) stelt de tarieven van de rechten van successie en van overgang bij overlijden vast.

CONSEIL DE LA REGION DE BRUXELLES-CAPITALE

SESSION ORDINAIRE 2001-2002

11 OCTOBRE 2002

PROPOSITION D'ORDONNANCE

**visant à étendre le bénéfice
des taux des droits de succession applicables
aux conjoints, aux ex-conjoints et
aux personnes avec qui le défunt a eu
un ou plusieurs enfants**

(déposée par M. Stéphane de LOBKOWICZ (F))

Développements

1. Considérations générales

Notre Code des droits de succession, déjà très ancien (¹), ne prévoit que très peu de catégories de successibles et a eu la fâcheuse tendance à généraliser quelques catégories oubliant toute une série de situations particulières.

Plusieurs de nos honorables collègues se sont émus de ces situations et ont déposé dès la première législature régionale des propositions d'ordonnance en vue de rencontrer des situations sources d'injustice.

(1) Rappelons que le Code des droits de succession est contenu dans l'arrêté royal n° 308 du 31 mars 1936 (*Moniteur belge* du 7 mai 1936) confirmé par la loi du 4 mai 1936 (*Moniteur belge* du 7 mai 1936). Depuis de nombreuses dispositions réglementaires et législatives ont modifié les textes initiaux. C'est la loi du 22 décembre 1977, dans son article 29 (*Moniteur belge* du 24 décembre 1977) qui fixe les taux des droits de succession et de mutation par décès.

De samenwonenden hebben ongetwijfeld de meeste aandacht gekregen van onze collega's, omdat het waarschijnlijk om veel en steeds meer mensen gaat.

Er blijven nog andere pijnpunten bestaan waarvoor de wetgever een oplossing moet zoeken.

Dat is met name het geval met de ex-echtgenoot of de persoon met wie de de cuius een of meer kinderen heeft gehad.

Laten we drie voorbeelden nemen :

1. Een man en een vrouw beslissen om te trouwen en leven vervolgens lange tijd samen, bijvoorbeeld twintig of dertig jaar. Zij hebben geen kinderen. Na al die jaren wordt een van beide partners verliefd op iemand anders en zij scheiden. Van dan af worden zij bij de berekening van de successierechten vreemden. Er zijn zeer hoge tarieven van toepassing vanaf de eerste gedeelten en de tarieven lopen verder op tot 80 % vanaf 7 miljoen frank.

Indien de echtgenoot die aan de basis ligt van de scheiding ondanks alles de op menselijk vlak begrijpelijke beslissing zou willen nemen om de ex-echtgenoot als erfgenaam aan te wijzen voor een deel van zijn nalatenschap of zelfs als algemene erfgenaam indien de nieuwe echtgenoot er financieel veel beter voor staat, dan zouden de zeer hoge tarieven hem in ieder geval van dit voornemen afbrengen.

2. Gesteld dat hetzelfde koppel minderjarige kinderen heeft en het hoederecht aan de moeder toegewezen wordt. De vader overweegt om het erfdeel van zijn nieuwe vrouw te beperken tot het wettelijk voorbehouden erfdeel en de nalatenschap voor de kinderen te belasten met een vruchtgebruik ten behoeve van hun moeder, met het oog op een goed beheer, en om de uitkering tot onderhoud te vervangen die na zijn dood zou verdwijnen. Dit gulle gebaar zou op een onrechtvaardige wijze belast worden en de kans is dus zeer groot dat een dergelijke beslissing nooit genomen wordt.

3. Het laatste geval is zeer eenvoudig en komt vaak voor. Een ongehuwd koppel heeft kinderen en scheidt. Een van de samenwonende partners zou de naakte eigendom van zijn nalatenschap naar zijn jonge kinderen willen laten gaan en de nalatenschap willen belasten met een vruchtgebruik ten voordele van de andere ex-partner tot de kinderen meerderjarig zijn. Hij zal van dit voorneem afgebracht worden door het hoge tarief, omdat de wet de ex-partner met wie hij samenwoonde als een vreemde beschouwt.

Op fiscaal vlak moet rekening gehouden worden met dit aparte maatschappelijk gegeven.

Met dit voorstel van ordonnantie en met deze nieuwe categorieën voor de tarieven van de successierechten wil-

Le cas des cohabitants est certainement celui qui a le plus ému nos collègues car probablement il concerne beaucoup, et de plus en plus, de personnes.

Il n'en demeure pas moins qu'il existe d'autres situations qu'il appartient au législateur de rencontrer.

Il en est ainsi tout particulièrement du cas de l'ex-conjoint ou de la personne avec qui le de cuius a eu un ou plusieurs enfants.

Prenons trois exemples :

1. Un homme et une femme décident de se marier et vivent ensemble durant une longue période de par exemple 20 ou 30 ans. Ils n'ont pas d'enfants. Après toutes ces années, l'un des deux partenaires tombe amoureux d'un tiers et c'est le divorce. Dès cet instant, les deux ex-époux deviennent sur le plan du calcul des droits de succession des étrangers avec application de taux très élevés dès les premières tranches et de 80 % au-delà de 7 millions de BEF.

Pour le cas, fort légitime et sur le plan humain tout à fait compréhensible, ou l'époux qui serait à la base du divorce décidait malgré tout d'instaurer son ex-conjoint comme héritier d'une partie de sa succession voire même comme héritier universel si par exemple le nouveau conjoint se trouve dans une situation financière beaucoup plus favorable, les taux prohibitifs le décourageront totalement de le faire.

2. Prenons un autre exemple, celui du même couple mais avec des enfants mineurs dont la garde serait confiée à la mère. Le père pourrait très bien souhaiter limiter sa nouvelle épouse à sa réserve légale et grever, pour des questions de bonne administration et aussi pour remplacer une pension alimentaire dont le paiement serait arrêté par la faute du décès, la succession de ses enfants d'un usufruit dont bénéficierait leur mère. Ici aussi, cette généreuse intention sera soit injustement pénalisée fiscalement soit plus probablement abandonnée en raison de la hauteur de la taxation.

3. Le dernier exemple est celui tout simple quoique très fréquent d'un couple non marié, qui a des enfants et qui ensuite se sépare. Ici aussi celui des deux cohabitants qui souhaiteraient laisser la nue-propriété de sa succession à ses jeunes enfants en la grevant d'un usufruit au profit de l'autre ex-partenaire, même limité dans le temps jusqu'à la majorité des enfants, ne pourra le faire, la loi considérant l'ex-cohabitant survivant comme un étranger et taxant la succession qu'il recueille trop lourdement.

Il nous semble que sur le plan fiscal il y a lieu de tenir compte de ces incontestables réalités sociologiques.

Le dépôt de cette proposition d'ordonnance et le rajout de ces nouvelles catégories aux tarifs successoraux se veu-

len wij een einde maken aan deze talrijke onrechtvaardige en soms zeer pijnlijke situaties.

2. Rechtsgrond

De tarieven van de rechten van successie en van overgang bij overlijden kunnen door de Gewesten gewijzigd worden. Het Vlaamse en het Waalse Gewest hebben dat reeds gedaan en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heeft dit onlangs gedaan voor de samenwonenden.

Het zijn eveneens de Gewesten die de successierechten betaald door de erfgenamen ontvangen.

Overeenkomstig artikel 3 van de bijzondere wet van 16 januari 1989 (financieringswet) int de Staat immers bepaalde belastingen waarvan de opbrengst vervolgens geheel of gedeeltelijk aan de Gewesten toegewezen wordt. In het kader van de financieringswet hebben de Gewesten de bevoegdheid om de elementen van deze belastingen te wijzigen.

Door van deze nieuwe gewestelijke bevoegdheid gebruik te maken kan men de wetgeving aanpassen aan reële situaties zoals de mensen die meemaken.

3. Fiscale gevolgen

De rechtsspreuk « Te veel belasting doodt » geldt meer voor de successierechten dan voor de andere belastingen.

Op bepaalde schijven van bepaalde nalatenschappen kunnen de tarieven van de successierechten tot 80 % oplopen. Het hoeft dan ook niet te verbazen dat de belastingplichtigen steeds vaker mogelijkheden zoeken om deze belasting te ontwijken of te ontkennen. Thans nemen schenkingen en handgiften van de erflater tijdens zijn leven, inbreng van het kapitaal in een vennootschap, beleggingen in het buitenland, fraude bij de aangifte van nalatenschap, enz., in die mate toe dat de ontvangsten van de successierechten veel te laag zijn in vergelijking met het vermogen van de Brusselaars.

De voorgestelde hervorming zal er zeer zeker toe bijdragen dat de ontvangsten voor het Gewest toenemen en tegelijk dat de belasting die moet worden betaald op het geld dat de erflater zijn hele leven heeft bijeengespaard en dat bij zijn overlijden aan de volgende generatie wordt doorgegeven, menswaardiger wordt gemaakt. Tegelijk wordt de fiscale burgerzin aangemoedigd. De burgers krijgen het gevoel dat ze solidariteit betuigen met de maatschappij waarin zij leven, en niet dat zij, zoals vandaag het geval is, op een onrechtvaardige wijze door de maatschappij bestolen worden.

lent être une réponse à ces multiples injustices et serait certainement une réponse à des situations souvent très pénibles.

2. Base légale

Les taux des droits de succession et de mutation par décès peuvent être modifiés par les Régions comme l'ont déjà fait les Régions flamande et wallonne et comme vient de le faire tout récemment, pour les cohabitants, la Région de Bruxelles-Capitale.

Ce sont également les Régions qui bénéficient du paiement par les héritiers des droits de succession.

En effet, conformément à l'article 3 de la loi spéciale du 16 janvier 1989 (loi de financement) certains impôts sont perçus par l'Etat et le produit en est attribué, en tout ou en partie, aux Régions. Dans le cadre de la loi de financement, les Régions ont la compétence de modifier les éléments de ces impôts.

L'usage de ce nouveau pouvoir à un niveau régional permettra sans aucun doute plus proche de la réalité vécue par la population.

3 Impact fiscal

L'adage « Trop d'impôts tue l'impôt » trouve à s'appliquer encore plus dans le domaine des droits de successions que dans les autres domaines de la fiscalité.

Lorsque certaines tranches de certaines successions sont frappées d'un impôt pouvant aller jusqu'à 80 %, il ne faut pas être surpris de voir se développer les ripostes légales et illégales des contribuables. Actuellement, les donations ou dons manuels faits du vivant du testateur, les mises en société, les placements faits à l'étranger, les fraudes dans les déclarations de succession,... se développent à un point tel que les recettes fiscales provenant des droits de succession sont beaucoup trop faibles par rapport au patrimoine des bruxellois.

C'est ainsi que la réforme proposée contribuera plus que certainement à augmenter les recettes régionales tout en humanisant la fiscalité qui frappe l'épargne de toute une vie au moment du passage du témoin à la génération suivante, fut-ce en passant par une étape intermédiaire, tout en encourageant les citoyens à retrouver volontairement les chemins du civisme fiscal avec le sentiment de poser un acte de solidarité vis-à-vis de la société dans laquelle il vit et non de se voir, comme aujourd'hui, injustement dépouillé par cette même société.

De ervaring in het Vlaamse Gewest heeft geleerd dat deze verwachting kan worden bewaarheid.

De hervorming van de successierechten in Vlaanderen heeft weliswaar tot de verlaging van de meeste tarieven geleid, maar de ontvangsten van de overheid zijn niet verminderd. Integendeel.

4. Commentaar bij de artikelen

Artikelen 1 en 3

Deze artikelen behoeven geen commentaar.

Artikel 2

Aan de drie wettelijk vastgelegde categorieën in tabel I (kinderen, echtgenoten en samenwonenden) worden de ex-echtgenoten toegevoegd, alsook de persoon met wie de erflater een of meer kinderen heeft gehad.

Dans les faits, l'exemple de la Région flamande a confirmé cette aspiration.

Si la réforme de la fiscalité successorale flamande a incontestablement amené à la diminution de la plupart des taux, les recettes des pouvoirs publics ne s'en sont pas trouvées diminuées. Au contraire.

4. Commentaire des articles

Articles 1er et 3

Ces articles n'appellent pas de commentaires particuliers.

Article 2

Aux trois catégories déjà prévues par la loi au tableau I (enfants, conjoints et cohabitants) sont simplement rajoutés l'ex-conjoint et la personne avec qui le défunt a eu un ou plusieurs enfants.

Séphane de LOBKOWICZ (F)

VOORSTEL VAN ORDONNANTIE

**er toe strekkende de tarieven van
de successierechten die van toepassing zijn
tussen echtgenoten uit te breiden tot
de ex-echtgenoten en de personen die een of
meer kinderen hebben gehad met de erflater**

Artikel 1

Deze ordonnantie regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 39 van de Grondwet.

Artikel 2

Voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest worden in artikel 48 van het Wetboek der Successierechten de woorden « alsook de ex-echtgenoot en de persoon met wie de decujus een of meer kinderen heeft » ingevoegd na de woorden « Rechte lijn, tussen echtgenoten en samenwo-nenden » in tabel I.

Artikel 3

Deze ordonnantie treedt in werking de dag waarop ze in het *Belgisch Staatsblad* wordt bekendgemaakt.

1 juni 2002

PROPOSITION D'ORDONNANCE

**visant à étendre le bénéfice
des taux des droits de succession applicables
aux conjoints, aux ex-conjoints et
aux personnes avec qui le défunt a eu
un ou plusieurs enfants**

Article 1er

La présente ordonnance règle une matière visée à l'article 39 de la Constitution.

Article 2

Pour la Région de Bruxelles-Capitale, il est inséré à l'article 48 du Code des droits de succession les mots « ainsi que l'ex-conjoint et la personne avec qui le défunt a eu un ou plusieurs enfants » au tableau I après les mots « Ligne directe, entre époux et cohabitants ».

Article 3

La présente ordonnance entre en vigueur le jour de sa publication au *Moniteur belge*.

Le 1er juin 2002

Stéphane de LOBKOWICZ (F)

1002/0455
I.P.M. COLOR PRINTING
☎ 02/218.68.00